

Setembre cultural | | Actualitzat el 15/06/2023 a les 10:10

?Cultura transformadora: territori comú?

Jordi Jet Serra Morales, artista i consultor cultural i col·laborador a Cultura del Bé Comú, reflexiona entorn del concepte de cultura transformadora | Ho fa en el marc de la jornada sobre aquest tema que es fa aquest dissabte a Manresa

Escena de 'Moriu-vos', un dels espectacles de Cultura i Conflicte | Marta Garcia Cardellach

En un moment en què fins i tot els bancs que desnonen parlen de «cultura transformadora», en què les institucions anomenen les pràctiques de sempre sota aquesta nova etiqueta, en què podria semblar que ha arribat l'hora dels blanquejos a la unió dels termes cultura i transformació; és en aquest moment que ha nascut de diversos agents culturals de la Catalunya Central el neguit de definir el territori i llocs comuns on convergeixen els termes de cultura i transformació.

«Itinerari de debat: Què és la cultura transformadora» és una iniciativa de la cooperativa i consultoria cultural Cultura del Bé Comú amb el suport de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central i Comunalitats Urbanes de Manresa que té per objectiu debatre i redefinir aquest àmbit de la cultura. Aquest dissabte, 17 de juny de 2023, tindrà lloc a L'Anònima de Manresa una matinal per debatre i definir els punts en comú d'aquest territori i a la que hi són convidats tots els agents que se sentin interpel·lats.

Si fem zoom al voltant del creuament d'aquestes dues coordenades, cultura i transformació, trobem geografies que interseccionen, colinden, però que no tenen un paisatge homogeni. Malgrat això, sí que comparteixen referències, com l'origen, mètode o efecte transformador de la pràctica artística i cultural com a element central i polític del seu plantejament i no de forma secundària o

complementària. A continuació, algunes propostes d'aquells elements que no necessàriament les fan diferents però sí identificables.

Sota el nom d'arts o cultura comunitàries, s'hi encaixa un model força definit que posa les persones i col·lectius protagonistes de la pràctica cultural al centre. Promogut essencialment per moviments comunitaris i socials, els processos de creació en grup de persones que no tenen necessàriament habilitats artístiques, per un cantó, i el protagonisme del procés i la transformació personal i grupal per davant de la qualitat artística del resultat, per l'altre, en són les característiques més rellevants. Basket Beat o Ateneu 9 Barris són propostes d'àmbit nacional que han ressonat a la Catalunya Central, ben representada també per artistes com Oriol Segon amb Dones de Solivella o els processos de Mou-Teatre.

En els darrers anys ha aflorat també un model que posa al centre l'impacte dels projectes culturals. Promogut per un sector més ocupat per la planificació estratègica i les polítiques transversals pretén, en definitiva, oferir una intervenció artística o cultural com a resposta per treballar una necessitat social. Amb metodologies com la teoria del canvi i una importància molt rellevant del disseny i l'avaluació, aquest model, que podríem definir com a cultura d'impacte, ha agafat força amb referents com Fundació Carulla en l'àmbit català o Cultura del Bé Comú a la Catalunya Central.

Per altra banda, l'àmbit de l'economia social ha liderat l'ús de mitjans de producció i metodologies ètiques, sostenibles i pensant en les persones en les empreses culturals. La publicació *Cultura transformadora* d'abril de 2022 de La Directa il·lustra bé les preocupacions del sector: finances ètiques, autogestió, processos, rol del públic, etc. En el nostre territori projectes com Txarango o el festival Bioritme han fet esforços rellevants en aquest sentit. Etiquetada de vegades com a cultura conscient, és, en la meua opinió, més a prop del territori de l'economia que de la cultura. És a dir, l'aplicació de les bases de l'economia social a les indústries culturals.

Finalment, sota el nom d'art polític i amb una llarga història hi ha trobat la veu la militància política d'artistes i gestors culturals. Propostes artístiques - i per extensió, culturals - que tenen missatges de canvi com a concepte central de les obres i propostes. Projectes com Cultura i conflicte, Dorian Wood o Les Impuxibles han portat en els darrers temps propostes al nostre territori, que té representació també en projectes com Tigre de Paper o el CLAM.

A les perifèries d'aquest territori podríem trobar-hi encara altres models, marcats pel seu arrelament a l'entorn, especialment en l'àmbit rural i de les ciutats petites i mitjanes. També altres models de dubtosa coherència com les propostes solidàries, que no deixen de ser en molts casos esdeveniments on professionals de l'art i la cultura regalen el seu treball per a benefici d'una causa.

Els models aquí plantejats són, en definitiva, fites que defineixen un territori comú al voltant de la determinació explícita i inequívoca dels agents culturals de ser, també i definitòriament, agents transformadors del món que habitem.